

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

CEDO ȘI JURISPRUDENȚA CtEDO
(judecători, procurori)

CURRICULUM

FORMATORI:

Luciana IABANGI,
Specialist instruire judiciare (USAID/ROLISP), formator INJ
Diana SÂRCU,
Doctor în drept, conferențiar universitar, formator INJ

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

La 12 septembrie 1997 Republica Moldova a devenit parte la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO). Prin aderarea la CEDO Republica Moldova s-a angajat să asigure respectarea drepturilor garantate de CEDO și protocoalele adiționale la aceasta și a recunoscut jurisdicția Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) de a examina cererile depuse împotriva Moldovei.

Termenii folosiți în CEDO și în jurisprudența CtEDO au un sens autonom. Nu există un comentariu oficial al CEDO. Semnificația exactă a acestor drepturi este stabilită de CtEDO pe marginea examinării cauzelor concrete. În peste o jumătate de secol CtEDO a pronunțat peste 12000 de hotărâri, dintre care peste 200 vizează Republica Moldova. Statele Părți la CEDO s-au angajat să se conformeze hotărârilor definitive ale CtEDO.

Studierea acestei discipline este menită să contribuie la familiarizarea audiențelor Institutului Național al Justiției cu principiile CEDO, cu modul de funcționare a CtEDO și efectele hotărârilor CtEDO. O atenție deosebită la predarea cursului va fi acordată jurisprudenței CtEDO în cauzele moldovenești și aplicării CEDO în sistemul de drept al Republicii Moldova.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să definească principiile CEDO;
- să identifice drepturile garantate de CEDO;
- să descrie modul de organizare și funcționare a CtEDO;
- să identifice criteriile de inadmisibilitate a cererilor la CtEDO;
- să cunoască procedura de examinare a cererilor de către CtEDO;
- să explice efectele hotărârilor CtEDO;
- să explice esența cauzelor de referință contra Moldovei examinate de CtEDO;
- să cunoască legislația și practica judiciară națională cu privire la aplicarea CEDO în sistemul de drept al Republicii Moldova;
- să identifice discrepanțele dintre legislația Republicii Moldova și practica CtEDO.

La nivel de aplicare:

- să interpreteze CEDO prin prisma principiilor CEDO;
- să soluționeze cauze concrete prin aplicarea corectă a drepturilor garantate de CEDO;
- să utilizeze practica CtEDO la emiterea unui act procedural;
- să analizeze legislația și practica judiciară națională prin prisma CEDO;
- să realizeze modul de actualizare a cunoștințelor în domeniul CEDO.

La nivel de integrare:

- să estimeze practica CtEDO;
- să aprecieze aparentele discrepanțe în soluțiile date de CtEDO în cazuri similare;
- să ia atitudini de discrepanțe dintre legislația Republicii Moldova și practica CtEDO pentru perfecționarea legislației și practicii moldovenești

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Formatori	Semestrul	Numărul de ore		Evaluarea
		C	S	
Luciana Iabangi Diana Scobioală	I	18	36	Examen

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	<p>Sistemul Consiliului Europei de protecție a drepturilor omului. Noțiuni generale despre Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (partea I). Noțiuni generale despre Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (partea II)</p> <p>Subiecte</p> <p><u>Protecția DO în cadrul Consiliului Europei</u></p> <p>(a) sistemul instituit prin CEDO (b) sistemul instituit prin Carta Socială Europeană (c) sistemul instituit prin Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (d) activitatea APCE</p> <p><u>Noțiuni generale despre CEDO (partea I)</u></p> <p>(a) elaborarea CEDO (b) situația existentă pînă la Protocolul nr. 11 (c) schimbările introduse prin Protocolul nr. 11 (d) schimbările introduse prin Protocolul nr. 14 (e) schimbările propuse de Protocolul nr. 15 (f) prevederile Protocolului nr. 16 (g) aderarea Republicii Moldova (h) principiile de interpretare a CEDO</p> <p><u>Noțiuni generale despre CEDO (partea II)</u></p> <p>(a) Statutul CEDO în sistemul de drept al Republicii Moldova (b) Organizarea CtEDO (c) Hotărârile și Deciziile CtEDO (i) decizia cu privire la admisibilitate; (ii) hotărîrea; (iii) indicațiile în temeiul art. 39 al Regulamentului CtEDO. (d) Surse de informare cu privire la CEDO și jurisprudența CtEDO.</p> <p><u>Noțiuni generale despre drepturile garantate de CEDO</u></p> <p>(a) drepturile „calificate” și „necalificate” (b) obligația de a asigura respectarea drepturilor omului (art. 1 CEDO) (obligații negative și pozitive) (c) distincția dintre „drepturi” și „libertăți” (d) triplul test (prevăzut de lege, scopul legitim și proporționalitatea) limitarea aplicării restrîngerilor drepturilor (art. 18 CEDO), derogarea în caz de stare de urgență (art. 15 CEDO) și denunțarea CEDO (art. 58 CEDO) – Hot. König c. Germaniei (1978)</p>	2

	<ul style="list-style-type: none"> – Hot. Edwards c. Regatului Unit (1992) – Hot. Khodorkovskiy c. Rusiei (2011) – Hot. Brumărescu c. României (GC) (1999) – Codul de procedură civilă – Codul de procedură penală – Codul contravențional – Codul jurisdicției constituționale – Hotărârea Curții Constituționale 55 (1999) – Hotărârea Curții Constituționale 10 (2010) – Hotărârea Plenului CSJ nr. 17 (2000) – Regulamentul CtEDO 	
2.	<p>Criterii de inadmisibilitate a cererilor la CtEDO</p> <p>Subiecte</p> <p>(a) <u>Competența CEDO <i>ratione temporis</i></u> (i) situații care au avut loc pînă la intrarea în vigoare a CEDO (ii) termenul de 6 luni. Începutul și sfârșitul curgerii.</p> <p>(b) <u>Competența <i>ratione loci</i></u> (i) ce înțelegem prin „jurisdicție” (ii) jurisdicția și obligațiile pozitive (iii) excepții de extraterritorialitate (iv) aplicarea CEDO în raport cu coloniile Statelor Membre la Convenție (art. 56 CEDO)</p> <p>(c) <u>Competența <i>ratione personae</i></u> (i) Guvernul Pîrît (ii) Reclamantul - statutul de victimă - victima directă - victima indirectă - victima potențială - pierderea calității de victimă.</p> <p>(d) <u>Competența <i>ratione materiae</i>.</u></p> <p>(e) <u>Epuizarea căilor de recurs interne</u> (i) principiile cu privire la epuizarea căilor de recurs interne (ii) formalitățile și epuizarea căilor de recurs interne (iii) recursurile utile - recursul accesibil; - recursul eficace; - recursul care acordă suficiente șanse de succes.</p> <p>(iv) Circumstanțe speciale în care reclamantul este exonerat de obligația de epuizare</p> <p>(f) <u>Cererea anonimă</u> (g) <u>Cererea examinată anterior</u> (h) <u>Cererea abuzivă</u> (i) <u>Cererea vădit nefondată</u> (j) <u>Cererea deferită unui organ internațional de anchetă sau reglementare</u></p> <p style="text-align: center;"><u>Dezavantaj ne semnificativ pentru reclamant</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hot. Catan și alții c. Moldovei și Rusiei (2012) – Dec. Tăbăcaru c. Moldovei și Rusiei (2012) – Hot. Ilașcu ș.a. c. Moldovei și Rusiei (GC) (2004) – Dec. Sardin c. Rusiei (2004) 	2

	<ul style="list-style-type: none"> – Dec. Loveridge c. Regatului Unit (2001) – Hot. Loizidou c. Turciei (1995) – Hot. Dudgeon c. Irlandei (1981) – Hot. Imakayeva c. Rusiei (2006) – Hot. Dalban c. României (1999) – Hot. Brumărescu c. României (GC) (1999) – Hot. Burden și Burden c. Regatului Unit (2006) – Hot. Azinas c. Ciprului (GC) (2004) – Hot. Airey c. Irlandei (1979) – Dec. Donnelly și alții c. Regatului Unit (1973) – Hot. Adrian Mihai Ionescu c. României (2010) – Hot. Korolev c. Rusiei (2010) – Dec. Nassau Verzekering Maatschappij N.V. c. Olandei (2011) – Dec. Ștefănescu c. României (2011) – Hot. Giuran c. României (2011) – Hot. Karoussiotis c. Portugaliei (2011) 	
3.	<p>Procedura CtEDO</p> <p><i>Subiecte</i></p> <p>(a) <u>Depunerea cererii</u></p> <p>(i) tratarea de către grefă</p> <p>(ii) prioritatea examinării cererilor</p> <p>(b) <u>Parcursul cererii</u></p> <p>(i) admisibilitate</p> <p>(ii) fond</p> <p>(iii) adoptarea hotărârii</p> <p>(iv) examinarea cererii de către Marea Cameră</p> <p>(c) <u>Chestiuni de procedură</u></p> <p>(i) prezentarea observațiilor</p> <p>(ii) audierile</p> <p>(iii) misiunile de constatare a faptelor</p> <p>(iv) probele și sarcina probațiunii</p> <p>(v) asistența juridică și reprezentarea</p> <p>(d) <u>Chestiuni incidente</u></p> <p>(i) măsuri provizorii</p> <p>(ii) terța intervenție</p> <p>(e) <u>Reglementarea amiabilă</u></p> <p>(f) <u>Radierea</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Regulamentul Curții – Formularul de cerere – Instrucțiunile practice cu privire la cererea la Curte (2003) – Instrucțiunile practice cu privire la măsurile provizorii (2003) – Instrucțiunile practice cu privire la observațiile scrise (2003) – Instrucțiuni practice privind cererile de satisfacție echitabilă (2007) – Instrucțiuni practice privind dosarul electronic securizat (2008) – Instrucțiuni practice privind cererile de anonim (2010) – Politica CtEDO cu privire la prioritatea examinării cauzelor (2009) – Fișier tematic „Cauze pilot” – Hot. Ilașcu ș.a. c. Moldovei și Rusiei (GC) (2004) 	2
4.	<p>Dreptul la viață (art. 2 CEDO), Interzicerea torturii (art. 3 CEDO) (activitate individuală) - Interzicerea sclaviei și a muncii forțate (art. 4)</p>	2

Subiecte

Dreptul la viață (art. 2 CEDO)

- (a) Conceptul de „viață”
- (b) Când lipsirea de viață este permisă de Convenție? (para. 2 al art. 2 CEDO și Protocoalele nr. 6 și 13 la CEDO)
- (c) Obligații pozitive în temeiul art. 2 al CEDO

Interzicerea torturii (art. 3 CEDO)

- (a) aplicabilitatea art. 3 CEDO (nivelul minim de severitate)
- (b) conceptele de „tortură”, „tratament inuman”, „tratament degradant”, „pedeapsă inumană” și „pedeapsă degradantă”
- (c) obligații pozitive:
 - (i) condițiile de detenție
 - (ii) obligația de a efectua o anchetă cu privire la plîngerile de maltratare
 - (iii) obligația de a proteja minorii împotriva maltratărilor
 - (iv) art. 3 CEDO și acordarea asistenței medicale
 - (v) chestiuni legate de expulzare și extrădare
 - (vi) „culuarul morții”
 - (vii) discriminarea și art. 3 CEDO

- Cauze moldovenești cu privire la art. 2 și art. 3 CEDO

Dreptul la viață

- Hot. Anușca c. Moldovei (2010)
- Hot. Răilean c. Moldovei (2010)
- Hot. Ghimp și alții c. Moldovei (2012)
- Hot. Eduard Popa c. Moldovei (2013)
- Dec. Pentiacova ș.a. c. Moldovei (2005)
- Hot. Vo c. Franței (GC) (2004)
- Hot. Evans c. Regatului Unit (GC) (2007)
- Hot. Pretty c. Regatului Unit (2002)
- Hot. Önergyildiz c. Turciei (GC) (2004)
- Hot. Ipek c. Turciei (2004)
- Hot. McCann ș.a. c. Regatului Unit (1995)
- Hot. Paul și Audrey Edwards c. Regatului Unit (2002)
- Hot. Osman c. Regatului Unit (1998)
- Hot. Giuliani and Gaggio c. Italiei (GC) (2011)
- Hot. Finogenov ș.a. c. Rusiei (2011)
- Hot. Al-Skeini ș.a. c. Regatului Unit (GC) (2011)

Interzicerea torturii

- Hot. Eremia c. Moldovei (2013)
- Hot. Iurcu c. Moldovei (2013)
- Hot. Gorobeț c. Moldovei (2011)
- Hot. Paladi c. Moldovei (2009)
- Hot. Valeriu și Nicolae Roșca c. Moldovei (2009)
- Hot. Colibaba c. Moldovei (2007)
- Hot. Irlanda c. Regatului Unit (1978)
- Hot. Cipru c. Turciei (2001)
- Hot. Costello-Roberts c. Regatului Unit (1993)
- Hot. R.R. c. Poloniei (2011)
- Hot. Labita c. Italiei (GC) (2000)
- Hot. Zyner Ozcan c. Turciei (2007)
- Hot. Kalashnikov c. Rusiei (2002)

	<ul style="list-style-type: none"> - Hot. Ramirez Sanchez c. Franței (GC) (2006) - Hot. A c. Regatului Unit (1998) - Hot. Price c. Regatului Unit (2001) - Dec. Sawoniuk c. Regatului Unit (2001) - Hot. Kashavelov c. Bulgariei (2011) - Hot. Soering c. Regatului Unit (1989) - Hot. Chahal c. Regatului Unit (1996) - Dec. Patel c. Regatului Unit (1976) - Hot. Hristovi c. Bulgariei (2011) <li style="text-align: center;"><u>Interzicerea sclaviei și muncii forțate</u> - Hot. Siliadin c. Franței (2005) - Hot. Zarb Adami c. Maltei (2006) - Hot. Rantsev c. Ciprului și Rusiei (2010) - Hot. Stummer c. Austriei (2011) 	
5.	<p>Dreptul la libertate și siguranță (art. 5 CEDO) și Dreptul la un proces echitabil (partea I) <u>(activitate individuală) - Libertatea de circulație (art. 2 prot. 4).</u></p> <p><i>Subiecte</i></p> <p><u>- Dreptul la libertate și siguranță (art. 5 CEDO) și Libertatea de circulație (art. 2 prot. 4).</u></p> <p>(a)conceptul de „lipsire de libertate” (b)prezumția de libertate și excepțiile când o persoană poate fi lipsită de libertate (c)înștiințarea asupra motivelor arestării și asupra oricărei acuzații aduse (art. 5 para. 2) (d)autorizarea arestului persoanei reținute în temeiul art. 5 para. 1 lit. c (art. 5 para. 3) (e)dreptul de a depune un recurs împotriva arestării sau reținerii (art. 5 para. 4) (f) dreptul la reparații pentru lipsirea de libertate contrară art. 5 CEDO (art. 5 para. 5) (g)cauze moldovenești cu privire la art. 5 CEDO (h)libertatea de circulație (art. 2 prot. 4).</p> <p><u>- Dreptul la un proces echitabil (partea I)</u></p> <p>(a) Conceptul de „judecare în mod echitabil” (b) Aplicabilitatea art. 6 (i) necesitatea unei proceduri judiciare (ii) drepturi și obligații cu caracter civil și existența „încălării” (iii) acuzație în materie penală îndreptată împotriva sa (c) accesul la justiție (d)dreptul la o instanță instituită prin lege (e)dreptul la o instanță independentă și imparțială (f) dreptul la examinarea cauzei într-un termen rezonabil</p> <p>itatea hotărârilor judecătorești</p> <p style="text-align: center;"><u>Dreptul la libertatea și siguranță</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hot. Brega ș.a. c. Moldovei (2012) - Hot. Guțu c. Moldovei (2007) - Hot. Cebotari c. Moldovei (2007) - Hot. David c. Moldovei (2007) - Hot. Boicenco c. Moldovei (2006) - Hot. Becciev c. Moldovei (2005) 	2

	<ul style="list-style-type: none"> – Hot. Șarban c. Moldovei (2005) – Hot. Guzzardi c. Italiei (1980) – Hot. Engel ș.a. c. Olandei (1976) – Hot. De Wilde, Ooms și Versyp c. Belgiei (1971) – Hot. Amuur c. Franței (1996) – Hot. Hyde Park și alții c. Moldovei (Nr.4) (2009) – Hot. Baysayeva c. Rusiei (2007) – Hot. Belevitskiy c. Rusiei (2007) – Hot. Ječius c. Lituaniei (2000) – Hot. Bouamar c. Belgiei (1988) – Hot. Varbanov c. Bulgariei (2000) – Hot. Enhorn c. Suediei (2005) – Hot. Hilda Hafsteinsdóttir c. Islandei (2004) – Hot. Chahal c. Regatului Unit (1996) – Hot. Saadi c. Regatului Unit (2006) – Hot. Kerr c. Regatului Unit (1999) – Hot Brogan ș.a. c. Regatului Unit (1988) – Hot. Aksoy c. Turciei (1996) – Hot. Pekov c. Bulgariei (2006) – Hot Scott c. Spaniei (1996) – Hot. Assenov c. Bulgariei (1998) – Hot. Lietzow c. Germaniei (2001) – Hot. Hood c. Regatului Unit (1999) – Hot. Harkmann c. Estoniei (2006) – Hot. Fedotov c. Rusiei (2005) – Hot. Zandbergs c. Letoniei (2011) – Hot. S.T.S. c. Olandei (2011) <p><u>Libertatea de circulație</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hot. Labita c. Italiei (2000) – Hot. Fedorov și Fedorova c. Rusiei (2005) – Hot. Shabani c. Elveției (2009) <p><u>Dreptul la un proces echitabil (partea I)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hot. Mitrofan c. Moldovei (2013) – Hot. Olaru ș.a. c. Moldovei (2009) – Hot.Tocono și profesorii Prometeiști c. Moldovei (2007) – Hot. Holomiov c. Moldovei (2006) – Hot. Ziliberberg c. Moldovei (2005) – Hot. Brumărescu c. României (GC) (1999) – Hot. Barbera, Messegue și Jabardo c. Spaniei (1994) – Hot. Ocalan c. Turciei (GC) (2005) – Hot. Allan Jacobson c. Suediei (2000) – Hot. Fayed c. Regatului Unit (1994) – Hot. Massa c. Italiei (1993) – Hot. Vilho Eskelinen ș.a. c. Finlandei (GC) (2007) – Hot. Ferrazzini c. Italy (GC) (2001) – Hot. Escoubet c. Belgiei (GC) (1999) – Hot. Airey c. Irlandei (1979) – Hot. Teltronic-Catv c. Poloniei (2006) – Hot. Cordova c. Italiei (2003) 	
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Hot. Findlay c. Regatului Unit (1997) - Hot. Naumenko c. Ucrainei (2004) - Hot. Bochan c. Ucrainei (2007) - Hot. Kudla c. Poloniei (GC) (2000) - Hot. Philis (nr. 2) c. Greciei (1997) - Dec. Presnyakov c. Rusiei (2005) 	
6.	<p>Dreptul la un proces echitabil (partea II), Dreptul la un recurs efectiv (art. 13 CEDO) <u>(activitate individuală) - Garanții suplimentare în cazul procedurilor penale.</u></p> <p><i>Subiecte</i></p> <p><u>- Dreptul la un proces echitabil (partea II)</u></p> <p>(a) dreptul la judecarea într-un mod public al cauzei sale (b) dreptul la judecarea cauzei într-un mod echitabil: (i) posibilitatea de a participa la examinarea cauzei (ii) egalitatea armelor (iii) contradictorialitatea și prezentarea probelor (iv) hotărârea motivată (v) securitatea raporturilor juridice; (c) prezumția nevinovăției (art. 6 para. 2) (d) drepturile acuzatului: (i) dreptul de a fi informat asupra naturii și cauzei acuzației aduse (ii) dreptul de a nu se autoincrimina (iii) dreptul de a dispune de timpul și înlesnirile necesare pregătirii apărării sale (iv) dreptul la apărător (v) dreptul de a chema și interoga martori (vi) dreptul la interpret</p> <p>(e) Cauze moldovenești cu privire la art. 6 CEDO.</p> <p><u>- Dreptul la un recurs efectiv (art. 13 CEDO)</u></p> <p>(i) Ce trebuie să înțelegem prin dreptul la un recurs? (ii) Raportul dintre art. 13 și alte articole CEDO</p> <p><u>- Garanții suplimentare în cazul procedurilor penale</u></p> <p>(a) Nici o pedeapsă fără lege (art. 7) (b) Interzicerea privării de libertate pentru datorii (art. 1 prot. 4) (c) Dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală (art. 2 prot. 7) (d) Dreptul la despăgubiri în caz de eroare judiciară (art. 3 prot. 7) Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori (art. 4 prot. 7).</p> <p style="text-align: center;"><u>Dreptul la un proces echitabil (partea II)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hot. Dan c. Moldovei (2011) - Hot. Baroul Partner-A c. Moldovei (2009) - Hot. Eugenia și Doina Duca c. Moldovei (2009) - Hot. Petru Roșca c. Moldovei (2009) - Hot. Grădinar c. Moldovei (2008) - Hot. Ceachir c. Moldovei (2008) - Hot. Levița c. Moldovei (2008) - Hot. Guțu c. Moldovei (2007) - Hot. Popovici c. Moldovei (2007) - Hot. Macovei ș.a. c. Moldovei (2006) - Hot. Popov Nr. 2 c. Moldovei (2005) - Hot. Pretto Ș.A. c. Italiei (1983) 	2

	<ul style="list-style-type: none"> – Hot. Brugger c. Austriei (2006) – Hot. Riepan c. Austriei (2000) – Hot. Albert și Le Compte c. Belgiei (1983) – Hot. Werner c. Austriei (1997) – Hot. Kraska c. Elveției (1993) – Hot. Dombo Beheer Bv c. Olandei (1993) – Hot. Rowe And Davis c. Regatului Unit (2000) – Hot. Steel And Morris c. Regatului Unit (2005) – Hot. Hirvisaari c. Finlandei (2001) – Hot. Brumărescu c. României (Gc) (1999) – Hot. Ryabykh c. Rusiei (2003) – Hot. Barbera, Messegue Și Jabardo c. Spaniei (1994) – Hot. John Murray c. Regatului Unit (1996) – Hot. Del Latte c. Olandei (2004) – Hot. Butkevičius c. Lituaniei (2002) – Hot. Hadjianastossiou c. Greciei (1992) – Hot. Kamasinski c. Austriei (1989) – Hot. Imbrioscia c. Elveției (1993) – Hot. Croissant c. Germaniei (1992) – Hot. Van Mechelen s.a. c. Olandei (1997) – Hot. Matyjek c. Poloniei (2007) – Hot. Juha Nuutinen c. Finlandei (2007) – Hot. Santos Pinto c. Portugaliei (2008) – Hot. Iordan Iordanov și altii c. Bulgariei (2009) – Hot. Güveç c. Turciei (2009) – Hot Taxquet c. Belgiei (2010) – Hot. Al-Khawaja și Tahery c. Regatului Unit (GC) (2011) – Hot. Cononov c. Letoniei (2010) <li style="padding-left: 40px;"><u>Garanții suplimentare în cazul procedurilor penale</u> – Hot. Welsh c. Regatului Unit (1998) – Hot. Streletz, Kessler și Krenz c. Germaniei (GC) (2001) – Hot. Achour c. Franței (GC) (2006) – Hot. Dragotoniou și Militaru-Pidhorni c. României (2007) – Hot. Zolotukhin c. Rusiei (2007) 	
7.	<p>Drepturile calificate Subiecte - <u>Conceptul de drepturi calificate</u> (a) Identificare (b) Triplul test (c) Convergența lor - <u>Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art. 8 CEDO)</u> (a) interceptarea corespondenței și a convorbirilor (b) percheziționarea „domiciliului” (c) drepturile părintești (d) situația deținuților (e) dreptul la imigrare (f) starea civilă (g) informațiile cu caracter personal (h) poluarea și zgomotul excesiv (i) defăimarea și viața privată</p>	2

<p>- <u>Libertatea de exprimare (art. 10 CEDO)</u></p> <p>(a) conținutul</p> <p>(b) destinatarii protecției</p> <p>(c) noile dimensiuni ale protecției</p> <p>- <u>Libertatea de gândire, de conștiință și de religie (art. 9 CEDO)</u></p> <p>(a) libertatea de a schimba religia sau convingerea</p> <p>(b) libertatea de a-și manifesta religia.</p> <p>(c) refuzul de a înregistra cultele religioase</p> <p>- <u>Libertatea de întrunire și asociere (art. 11 CEDO)</u></p> <p>(a) autorizarea întrunirilor și sancționarea pentru participarea la întruniri neautorizate</p> <p>(b) înregistrarea asociațiilor obștești</p> <p>(c) suspendarea/lichidarea asociațiilor obștești sau a partidelor politice</p> <p>(d) interzicerea simbolurilor partidelor</p> <p style="text-align: center;"><u>Dreptul la respectarea vieții private și de familie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Avram și alții c. Moldovei (2011) - Hot. Bordeianu c. Moldovei (2011) - Hot. Ciubotaru c. Moldovei (2010) - Hot. Petrenco c. Moldovei (2010) - Hot. Iordachi și alții c. Moldovei (2009) - Hot. Mancevschi c. Moldovei (2008) - Hot. Guțu c. Moldovei (2007) - Hot. Ciorap c. Moldovei (2007) - Hot. Niemetz c. Germaniei (1992) - Hot. Evans c. Regatului Unit (GC) (2007) - Hot. Nasri c. Franței (1995) - Hot. Laskey, Jaggard și Brown c. Marii Britanii - Hot. Golemanova c. Bulgariei (2011) - Hot. M.A.K. și R.K. c. Marii Br. (2010) - Hot. Abdulaziz, Cabales și Balkandali c. Regatului Unit (1985) - Hot. Malov c. Austriei (2007) - Hot. Guerra ș.a. c. Italiei (1998) - Hot. Hatton c. Marii Britanii (2003) - Hot. Monori c. României și Ungariei (2005) - Hot. Roche c. Regatului Unit (GC) (2005) - Hot. Novoseletskiy c. Ucrainei (2005) - Hot. Von Hanover c. Germaniei (2012) - Hot. Tatar c. României (2009) - Hot. Cosic c. Croației (2009) - Hot. Bigaeva c. Greciei (2009) - Hot. Rotaru c. României (2000) - Hot. K.U c. Finlandei (2008) <p style="text-align: center;"><u>Libertatea de exprimare</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hot. Sofranschi c. Moldovei (2010) - Hot. Flux c. Moldovei (nr.7) (2009) - Hot. Gavrilovici c. Moldovei (2009) - Hot. Guja c. Moldovei (2008) - Hot. Manole și alții c. Moldovei (2008) - Hot. Flux nr. 3 c. Moldovei (2007) - Hot. Kommersant Moldovy c. Moldovei (2007) 	
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – Hot. Savițchi c. Moldovei (2005) – Hot. Busuioc c. Moldovei (2004) – Hot. Autronic AG c. Elveției (1990) – Hot. Thoma c. Luxemburgului (2001) – Hot. Dalban c. României (1999) – Hot. Hadjianastassiou c. Greciei (1992) – Hot. Cosado Coca c. Spaniei (1994) – Hot. Nicula c. Finlandei (2002) – Hot. Mehmet Nuri Özen ș.a. c. Turciei (2011) – Hot. Georgel și Georgeta Stoicescu c. României (2011) – Hot. Otegi Mondragon c. Spaniei (2011) – Hot. Editorial Board of Pravoye Delo și Shtekel c. Ucrainei (2011) – Vejdeland ș.a c. Suediei (2012) – Neij și Sunde Kolmisoppi c. Suediei (2013) – Ahmet Yildirim c. Turciei (2012) <p style="text-align: center;"><u>Libertatea de gândire, de conștiință și de religie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hot. Mașaeu c. Moldovei (2009) – Hot. Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova și alții c. Moldovei (2007) – Hot. Mitropolia Basarabiei ș.a. c. Moldovei (2001) – Hot. Kokkinakis c. Greciei (1993) – Hot. Larissis ș.a. c. Greciei (1998) – Hot. Thlimmenos c. Greciei (2000) – Hot. Leyla Sahin c. Turciei (GC) (2005) – Hot. Agga c. Greciei (2006) – Hot. Bayatyan c. Armeniei (GC) (2011) <p style="text-align: center;"><u>Libertatea de întrunire și asociere</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hyde Park și alții c. Moldovei (nr.5 și 6) (2010) – Hot. Brega c. Moldovei (2010) – Hot. Partidul Popular Creștin Democrat c. Moldovei (nr.2) (2010) – Hot. Partidul Popular Creștin Democrat c. Moldovei (2006) – Hot. Ezelin c. Franței (1991) – Hot. Ramazanovă ș.a. c. Azerbaidjanului (2007) – Hot. Partidul Popular Unit Turk c. Turciei (1998) – Hot. Vogt c. Germaniei (1995) – Hot. Hyde Park nr. 1-4 c. Moldovei (2009) – Hot. Faber c. Ungariei (2012) – Hot. Vajnai c. Ungariei (2008) 	
8.	<p>8. Interzicerea discriminării (art. 14 CEDO și Protocolul nr. 12 la CEDO), Protecția proprietății (art. 1 prot. 1), Dreptul la instruire (art. 2 prot. 1), Dreptul la alegeri libere (art.3 prot. 1), Expulzarea Subiecte</p> <p><u>- Interzicerea discriminării (art. 14 CEDO și Protocolul nr. 12 la CEDO)</u></p> <p>(a) Concepte</p> <p>(i) <i>autonomia interdicției</i></p> <p>(ii) <i>discriminări legitime</i></p> <p>(e) <i>clauza generală de nediscriminare</i></p> <p>(b) discriminarea rasială</p> <p>(c) orientarea sexuală</p> <p>(d) identitatea de gen</p>	2

<p>- <u>Protecția proprietății</u> (a) noțiunea de „bun”; (b) lipsirea de proprietate (c) reglementarea folosinței bunurilor</p> <p>- <u>Dreptul la instruire</u> (a) accesul la instruire (b) opiniile filosofice și religioase ale părinților</p> <p>- <u>Dreptul la alegeri libere</u> (a) Conținutul dreptului la alegeri libere (b) Eligibilitatea (c) Dreptul de vot al cetățenilor din străinătate (d) Dreptul de vot al deținuților</p> <p>- <u>Expulzarea</u> (a) interzicerea expulzării propriilor cetățeni (art. 3 prot. 4) (b) interzicerea expulzării colective de străini (art. 4 prot. 4) (c) garanțiile procedurale în cazul expulzării de străini (art. 1 prot. 7)</p> <p style="text-align: center;"><u>Interzicerea discriminării</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hot. Afacerea lingvistică belgiană (nr. 2) (1968) - Hot. Thlimenos c. Greciei (GC) (2000) - Hot. Andriele c. Cehiei (2011) - Hot. Zarb Adami c. Maltei (2006) - Hot. Moldovan ș.a. c. României (2005) - Hot. Secic c. Croatiei (2007) - Hot. Sejdić și Finci c. Bosniei și Herțegovinei (2009) - Hot. Kiyutin c. Rusiei (2011) - Genderdoc-M c. Moldovei (2012) - Grant c. Marii Britanii (2006) - E.B. c. Franței (2008) <p style="text-align: center;"><u>Protecția proprietății</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hot. Bălan c. Moldovei (2008) - Hot. Megadat.com SRL c. Moldovei (2008) - Hot. Dacia SRL c. Moldovei (2008) - Hot. Cazacu c. Moldovei (2007) - Hot. Sporrang și Lonroth c. Suediei (1982) - Hot. Marckx c. Belgiei (1979) - Hot. Loizidou c. Turciei (1996) - Hot. Gustafsson c. Suediei (1996) - Hot. Beyeler c. Italiei (2000) - Hot. Sfintele Mănăstiri c. Greciei (1994) - Hot. Gazgusuz c. Austriei (1996) - Hot. Stran Greek Refineries c. Greciei (1994) - Hot. Pressos Compania Naviera SA ș.a. c. Belgiei (1995) - Hot. Van der Musele c. Belgiei (1983) - Hot. Maurice c. Franței (GC) (2005) - Hot. Burden și Burden c. Regatului Unit (2006) - Hot. Velikovi ș.a. c. Bulgariei (2007) - Hot. Broniowski c. Poloniei (GC) (2004) - Hot. Jahn ș.a. c. Germaniei (GC) (2005) - Hot. Jelčić c. Bosniei și Herțegovinei (2006) - Hot. Papamichalopoulos ș.a. c. Greciei (1993) 	
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Hot. Iatridis c. Greciei (1999) <li style="text-align: center;"><u>Dreptul la instruire</u> - Hot. Belgian Liguistic case (nr. 2) (1968) - Hot. Campbell și Cossans c. Regatului Unit (1982) - Hot. D.H. ș.a. c. Cehiei (2006) - Hot Blumberga c. Lituaniei (2008) - Hot. Ali c. Regatului Unit (2011) - Hot. Lautsi ș.a. c. Italiei (2011) <li style="text-align: center;"><u>Dreptul la alegeri libere</u> - Hot. Tănase c. Moldovei (2010) - Hot. Mathieu-Mohin și Clerfayt c. Belgiei (1987) - Hot. Matthews c. Regatului Unit (1999) - Hot. Hirst nr. 2 c. Regatului Unit (GC) (2005) - Hot. Zdanoka c. Latviei (GC) (2006) - Hot. Paksas c. Lituaniei (GC) (2011) <li style="text-align: center;"><u>Expulzarea</u> - Hot. Reiner c. Bulgariei (2006) - Hot. Bolat c. Rusiei (2006) - Hot. Lupsa .c României (2006) - Hot. Kaya c. României (2006) 	
9.	<p>Efectele hotărârilor CtEDO</p> <p><i>Subiecte</i></p> <p><u>- Modalități de executare</u></p> <p>(a) Măsuri cu caracter individual</p> <p><i>(i) Satisfacția echitabilă:</i></p> <p><i>(ii) redeschiderea procedurilor naționale;</i></p> <p>(b) Măsuri cu caracter general</p> <p>(c) Procedura pilot;</p> <p><u>- Supravegherea executării hotărârilor CtEDO</u></p> <p><u>- Consecințele neexecutării hotărârilor CtEDO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hot. Papamichalopoulos c. Greciei (1993) - Hot Iatridis c. Greciei (art. 41) (2000) - Hot. Sovtransavto c. Ucrainei (art. 41) (2003) - Hot. Ivanțoc ș.a. c. Moldovei și Rusiei (2011) - Hot. Prodan c. Moldovei (2004) - Hot. Boicenco c. Moldovei (2006) - Hot. Comingersoll S.A. (2000) - Hot. Amihalachioaie c. Moldovei (2004) - Hot. Soering c. Regatului Unit (1989) - Hot. Assanidze c. Georgiei (2004) - Hot. Emre c. Elveției (2011) - Hot. Dacia SRL c. Moldovei (art. 41) (2009), Hot. Olaru ș.a. c. Moldovei (2009) 	2
TOTAL		18

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Subiectul de la prelegerea nr. 1 – Seminar Examinarea spețelor Prezentarea referatelor pregătite de audienți	2
2.	Subiectul de la prelegerea nr. 2 – Seminar Examinarea spețelor Prezentarea referatelor pregătite de audienți Verificarea cunoștințelor în baza unui test scris	4
3.	Subiectul de la prelegerea nr. 3 – Seminar Formularea cererilor individuale Proiectarea individuală a parcursului cererii Elaborarea unui fișier tematic „Misiunile de constatare a faptelor”	4
4.	Subiectul de la prelegerea nr. 4 – Seminar Examinarea spețelor Discuții, dezbateri, joc de rol Prezentarea referatelor pregătite de audienți	4
5.	Subiectul de la prelegerea nr. 5 – Seminar Examinarea spețelor Discuții, dezbateri, joc de rol Prezentarea referatelor pregătite de audienți	4
6.	Subiectul de la prelegerea nr. 6 – Seminar Examinarea spețelor Prezentarea referatelor pregătite de audienți Discuții, dezbateri, joc de rol Verificarea cunoștințelor în baza unui test scris	6
7.	Subiectul de la prelegerea nr. 7 – Seminar Examinarea spețelor Identificare fișierelor tematice pertinente Elaborarea fișierului tematic „Partide politice” Discutarea noilor evoluții jurisprudențiale	4
8.	Subiectul de la prelegerea nr. 8 – Seminar Examinarea spețelor Identificare fișierelor tematice pertinente Elaborarea fișierului tematic „Afaceri bancare” Discutarea noilor evoluții jurisprudențiale	4
9.	Subiectul de la prelegerea nr. 9 – Seminar Examinarea spețelor Prezentarea unui referat pregătit de audient	4
TOTAL		36

V. EVALUAREA DISCIPLINEI

Evaluarea audienților va consta din evaluarea curentă și evaluarea finală.

A. Evaluarea curentă va consta din:

- (a) rezolvarea spețelor la seminare;
- (b) evaluarea referatelor prezentate la seminare;
- (c) verificarea cunoștințelor pe baza testelor scrise;
- (d) prestația audientului la orele de curs și seminar;
- (e) prezența la ore.

- B. Evaluarea finală:** examen, care va consta dintr-o examinare scrisă ce va cuprinde subiectele din curriculum. Examinarea scrisă va fi divizată în 3 părți, după cum urmează:
- (a) un subiect teoretic;
 - (b) analiza unei soluții date de CtEDO într-o cauză concretă;
 - (c) soluționarea unei spețe.

Mostră de test pentru evaluarea finală

Test

1. Art. 2 CEDO și Protocoalele nr. 6 și 13 la CEDO

- a) Concretizați prin prisma jurisprudenței CtEDO obiectul protecției art. 2 CEDO și a protocoalelor nr. 6 și 13 la CEDO.
- b) Enumerați și explicați cazurile de justificare a omorului conform art. 2 paragraful 2 CEDO.
- c) Apreciați, prin prisma jurisprudenței CtEDO, în ce măsură protecția art. 2 din Convenție acționează înainte de momentul nașterii fătului.

2. Explicați soluția CtEDO pe marginea pretenției cu privire la violarea art. 5 para. 1 CEDO în cauza *Boicenco c. Moldovei*

3. Soluționați speța

Un tânăr deținut, care își ispășea pedeapsa privativă de libertate pronunțată de către o instanță de judecată, s-a adresat, la 20 mai 2006, cu plângere unui procuror ce avea ca atribuție supravegherea executării pedepselor. Deținutul a declarat că a fost bătut de către gardienii penitenciarului.

La 15 iunie 2006 procurorul a primit prin poștă depozițiile gardienilor, care afirmau că deținutul a căzut destul de rău în cadrul unui incident banal provocat de refuzul său de a intra în celulă după plimbare. La 20 iunie 2006 procurorul a dispus examinarea deținutului de către un medic tânăr stagiar de la punctul medical al penitenciarului, care nu a constatat leziuni corporale pe corpul tînărului.

În baza acestor elemente, la 23 iunie 2006 procurorul a refuzat în pornirea urmăririi penale împotriva gardienilor și a expediat decizia sa în adresa deținutului.

La 28 noiembrie 2006 deținutul contestă decizia procurorului. Prin încheierea din 30 decembrie 2006 ordonanța din 23 iunie 2006 a fost casată ca emisă prematur, cu obligarea procurorului de a examina plângerea. Investigarea cauzei continuă și la moment.

Tînărul a depus o cerere la CtEDO în care pretinde violarea art. 3 și art. 13 ale CEDO

Cerință:

Formulați în mod argumentat în baza jurisprudenței CtEDO concluzii cu privire la respectarea sau violarea Articolul 3 și 13 CEDO în cauza Reclamantului.

VI. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Literatura recomandată:

- 1. Jean-Francois Akandji-Kombe *Obligațiuni pozitive în virtutea Convenției europene a Drepturilor Omului: Ghid pentru punerea în aplicare a Convenției europene a Drepturilor Omului* - Chișinău, 2006
- 2. Corneliu Bîrsan *Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole*, ediția a II - București, 2010

3. Luke Clements, Nuala Mole, Alan Simmons *Drepturile europene ale omului: înaintarea unei cauze pe baza Convenției* - Chișinău, 2005
4. Микеле Де Салвиа *Прецеденты Европейского Суда по Правам Человека* - Санкт-Петербург, 2004
5. *Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului: Broșură de informare* - Chișinău, 2006
6. Harris, O'Boyle & Warbrick *Law of the European Convention on Human Rights* – Oxford 2009
7. Ursula Kilkelly *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 8 al Convenției europene pentru Drepturile Omului* - Chișinău, 2003
8. Elisabeth Lambert-Abdelgawad *Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului* – Chișinău, 2004
9. Monica Macovei *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 5 al Convenției europene pentru Drepturile Omului* - Chișinău, 2003
10. Monica Macovei *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 10 al Convenției europene pentru Drepturile Omului* - Chișinău, 2003
11. Jeremy McBride *Drepturile omului în procedura penală - Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului* – Chișinău 2009
12. Nuala Mole, Catarina Harby *Ghid privind punerea în aplicare a articolului 6 al Convenției europene pentru Drepturile Omului* – Chișinău, 2006
13. Jim Murdoch *Protecting the right to freedom of thought, conscience and religion under the European Convention on Human Rights* - Strasbourg 2012
14. Jacobs, White & Ovey *The European Convention on Human Rights* - Oxford, 2010.
15. Douwe Korff *A guide to the implementation of Article 2 of the European Convention on Human Rights* - Belgium, 2006
16. Karen Reid *A practitioner's guide to the European Convention on Human Rights* - Sweet and Maxwell, 2011
17. Ivana Roagna *Protecting the right to respect for private and family life under the European Convention on Human Rights* - Strasbourg 2012
18. Eric Svanidze *Effective investigation of ill-treatment, Guidelines on European standards* - Council of Europe 2009
19. Eric Svanidze *Combating ill-treatment and impunity: Rights of detainees and obligations of law-enforcement officials* - Council of Europe 2010
20. Dovydas Vitkauskas, Grigoriy Dikov *Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human Rights* - Strasbourg 2012
21. Millar G. Ghid privind libertatea de exprimare pentru judecători și jurnaliști din Republica Moldova. Chișinău: Bons Offices, SRL, 2010. 208 p.
22. Charrier J.L., Chiriac A. Codul Convenției Europene a Drepturilor Omului. Chișinău: LexisNexis Litec, 2008. 724 p.

Pagini web:

1. Consiliul Europei: www.coe.int
2. Curtea Europeană: <http://www.echr.coe.int/>
3. Programul HELP al Consiliului Europei: <http://help.ppa.coe.int/>
4. Ministerul Justiției al RM: <http://www.justice.md/md/cedo/>
5. Centrul de Resurse Juridice din Moldova: www.crjm.org
6. Organizația obștească „Juriștii pentru Drepturile Omului”: <http://www.lhr.md>